

Міністерство освіти і науки України

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”

Кафедра «Вищої математики та системного аналізу» № 405
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

(підпис)

О.Г. Ніколаєв
(ініціали та прізвище)

« 30 » 08 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інтегровані технології аналізу багатовимірних даних
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань: **12 «Інформаційні технології»**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність: **124 «Системний аналіз»**
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма: **«Системний аналіз і управління»**
(найменування освітньої програми)

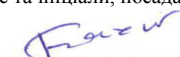
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2019 рік

Робоча програма «Інтегровані технології аналізу багатовимірних даних» для
(назва навчальної дисципліни)
студентів за спеціальністю 124 «Системний аналіз» освітньою програмою «Системний аналіз і управління»

« 07 » червня 2019 р. – 11 с.

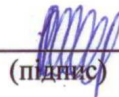
Розробник програми: А.Г. Бахмет, ст. викладач вищої математики та
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)
системного аналізу

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри вищої математики та системного аналізу

Протокол № 11 від “ 19 ” червня 2019 р.

Завідувач кафедри д.ф.-м.н., професор
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

О.Г. Ніколаєв
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>12 «Інформаційні технології»</u> (шифр і назва) Спеціальність: <u>124 «Системний аналіз»</u> (код та найменування) Освітня програма: <u>«Системний аналіз і управління»</u> (найменування) Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	Вибіркова
Модулів – 2		Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		2018/2019
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 180		8-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 9		Лекції
		36 год.
		Практичні
		-
		Лабораторні
	36 год.	
	Самостійна робота	
	108 год.	
	Вид контролю:	
	іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 72/108.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Інтегровані технології аналізу багатовимірних даних» полягає у оволодінні технологіями, методиками та отриманням досвіду з розробки багатовимірних сховищ даних та систем бізнес-аналізу, побудови звітів та застосування глибинного аналізу даних.

Завдання вивчення дисципліни «Інтегровані технології аналізу багатовимірних даних» полягає у набутті навиків, знать, умінь та досвіду за рівнем новітніх досягнень багатовимірних сховищ даних та систем бізнес-аналізу, відповідно до кваліфікації фахівця з інформаційних технологій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- принципи роботи багатовимірних сховищ даних;
- методи та технології аналізу багатовимірних даних;
- сучасні програмні засоби для розробки систем багатовимірного аналізу даних;
- засоби для попередньої обробки даних;
- мову запитів MDX;
- системи формування звітів за результатами аналізу даних;
- робити змістовні висновки та інтерпретацію.

вміти:

- використовувати сучасні програмні засоби для розробки систем багатовимірного аналізу даних;
- провести попередню обробку даних;
- сформулювати MDX запити під час виконання аналізу даних;
- сформулювати звіти за результатами аналізу даних;
- проаналізувати результати побудови та використання систем багатовимірного аналізу даних при вирішенні прикладних задач;

мати навички:

- ефективного використання методів здобуття знать з великих масивів даних;
- з створення MDX запитів;
- з використання сучасних технологій для обробки та аналізу багатовимірних даних.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин/ 6 кредитів ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи багатовимірного аналізу даних.

Змістовий модуль 1. Обробка багатовимірних даних.

Тема 1. Сховища даних

Історія. Основні характеристики. Вимоги. Види сховищ даних. Проблеми створення сховищ даних. Переваги та недоліки.

Тема 2. OLAP та Business Intelligence

Визначення. Склад Business Intelligence. Зв'язок OLAP та Business Intelligence. Порівняння Business Intelligence та бізнес аналітиці. Застосування Business Intelligence у роботі підприємств.

Тема 3. Куби даних

Визначення кубу даних. Функціональність, проекції ієрархія. OLAP операції над кубами даних.

Тема 4. Таблиці фактів та розмірностей.

Визначення таблиці фактів. Первинний ключ. Гранулярність таблиці фактів. Типи таблиць розмірностей. Кроки розробки. Приклади.

Змістовий модуль 2. OLAP додатки.

Тема 5. Способи зберігання даних в системах OLAP.

Клієнтські OLAP системи. Серверні OLAP системи. Технічні аспекти багатовимірного зберігання даних.

Тема 6. Архітектура OLAP додатків.

Багатовимірна OLAP. Реляційна OLAP. Гібридна OLAP.

Тема 7. Реалізації OLAP.

Засоби для OLAP та бізнес аналізу від компанії Oracle. Microsoft SQL Server Analysis Services. Платформа Pentaho.

Модуль 2. Використання платформи Pentaho для аналізу даних.

Змістовий модуль 1. Засоби підготовки та аналізу даних платформи Pentaho.

Тема 8. Введення до платформи Pentaho.

Призначення платформи. Компоненти. Інтеграція з зовнішнім програмним забезпеченням.

Тема 9. Підготовка таблиць фактів та вимірів за допомогою Pentaho Data Integration.

Використання Pentaho Data Integration для переносу та конвертації даних. Переваги. Недоліки. Можливості щодо імпорту з CSV формату. Попередня обробка даних.

Тема 10. Побудова кубів даних за допомогою Schema Workbench.

Налаштування утиліти. Підключення Data Sources. Побудова схеми та кубу даних. Додавання таблиць даних. Визначення даних що розраховуються.

Тема 11. Підготовка звітів з аналізу даних за допомогою Saiku Business Analytics.

Інсталяція та налаштування додатку Saiku Business Analytics. Формування звітів. Використання для звітів MDX запитів.

Змістовий модуль 2. MDX запити.

Тема 12. Введення до мови запитів MDX.

Призначення MDX. Розділ запиту SELECT. Розділ запиту FROM. Розділ запиту WHERE. Інші розділи запиту MDX.

Тема 13. Оператори запитів MDX.

Арифметичні оператори. Оператори порівняння. Логічні оператори. Спеціальні оператори MDX.

Тема 14. Функції запитів MDX.

Функції обробки наборів. Числові функції. Строкові функції. Інші функції запитів MDX.

Тема 15. Приклади запитів MDX.

Елементи кортежів. Структура виміру. Посилання на вимірювання. Кортежі і прості множини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1. Основи багатовимірного аналізу даних.										
Змістовий модуль 1. Обробка багатовимірних даних.										
Тема 1. Сховища даних.	12	4	—	—	8	—	—	—	—	—
Тема 2. OLAP та Business Intelligence.	12	4	—	—	8	—	—	—	—	—
Тема 3. Куби даних.	14	2	—	4	8	—	—	—	—	—
Тема 4. Таблиці фактів та розмірностей.	12	2	—	4	6	—	—	—	—	—
Разом за змістовим модулем 1	50	12	—	8	30	—	—	—	—	—

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 2. OLAP додатки.										
Тема 5. Способи зберігання даних в системах OLAP.	6	2	–	–	4	–	–	–	–	–
Тема 6. Архітектура OLAP додатків.	10	2	–	–	8	–	–	–	–	–
Тема 7. Реалізації OLAP.	20	4	–	4	12	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 2	36	8	–	4	24	–	–	–	–	–
Модуль 2. Використання платформи Pentaho для аналізу даних.										
Змістовий модуль 3. Засоби підготовки та аналізу даних платформи Pentaho.										
Тема 8. Введення до платформи Pentaho.	6	2	–	–	4	–	–	–	–	–
Тема 9. Підготовка таблиць фактів та вимірів за допомогою Pentaho Data Integration.	22	2	–	8	12	–	–	–	–	–
Тема 10. Побудова кубів даних за допомогою Schema Workbench.	16	2	–	6	8	–	–	–	–	–
Тема 11. Підготовка звітів з аналізу даних за допомогою Saiku Business Analytics.	14	2	–	4	8	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 3	58	8	0	18	32	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 4. Об'єктно-реляційне відображення даних										
Тема 12. Введення до мови запитів MDX.	6	2	–	–	4	–	–	–	–	–
Тема 13. Оператори запитів MDX.	6	2	–	–	4	–	–	–	–	–
Тема 14. Функції запитів MDX.	6	2	–	–	4	–	–	–	–	–
Тема 15. Приклади запитів MDX.	18	2	–	6	10	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 4	36	8	–	6	22	–	–	–	–	–
Усього годин	180	36	–	36	108	–	–	–	–	–

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	—	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	—	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Куби даних.	4
2	Таблиці фактів та розмірностей.	4
3	Налаштування Pentaho для роботи з MySQL	4
4	Підготовка таблиць фактів та вимірів за допомогою Pentaho Data Integration.	8
5	Побудова кубів даних за допомогою Schema Workbench.	4
6	Підготовка звітів з аналізу даних за допомогою Saiku Business Analytics.	6
7	Побудова MDX запитів.	6
	Разом	36

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Сховища даних.	8
2	OLAP та Business Intelligence.	8
3	Куби даних.	8
4	Таблиці фактів та розмірностей.	6
5	Способи зберігання даних в системах OLAP.	4
6	Архітектура OLAP додатків.	8
7	Реалізації OLAP.	12
8	Введення до платформи Pentaho.	4
9	Підготовка таблиць фактів та вимірів за допомогою Pentaho Data Integration.	12
10	Побудова кубів даних за допомогою Schema Workbench.	8
11	Підготовка звітів з аналізу даних за допомогою Saiku Business Analytics.	8

1	2	3
12	Введення до мови запитів MDX.	4
13	Оператори запитів MDX.	4
14	Функції запитів MDX.	4
15	Приклади запитів MDX.	10
	Разом	108

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми
1	Обчислювані члени вимірів. KPI. (Теми 1-4)
2	Microsoft SQL Server Analysis Services. (Теми 5-7)
4	Побудова звітів у Pentaho Reporting. (Теми 8-11)
5	Використання MDX запитів у Pentaho Report Designer. (Теми 12-15)

10. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники).

11. Методи контролю

Проведення поточного контролю у вигляді тестів, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспитів.

12. Розподіл балів, які отримують студенти (іспит)

Поточне тестування та самостійна робота					Підсумковий тест (екзамен) у випадку відмови від балів поточного тестування та допуску до екзамену
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2	Змістовий модуль №3	Змістовий модуль №4	Сума	
25	20	35	20	100	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсовому проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
83 - 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 -74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0 -34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. А. А. Барсегян, М. С. Куприянов, В. В. Степаненко, И. И. Холод Технологии анализа данных. Data Mining, Visual Mining, Text Mining, OLAP, 2-е изд, перераб. и доп. – СПб.: БХВ-Петербург, 2007. – 384с.: ил.

14. Рекомендована література

Базова

1. Николай Паклин, Вячеслав Орешков. Бизнес-аналитика: от данных к знаниям – СПб.: Питер, 2013. — 704с.: ил.
2. А. А. Барсегян, М. С. Куприянов, В. В. Степаненко, И. И. Холод Методы и модели анализа данных. OLAP и Data Mining– СПб.: БХВ-Петербург, 2004. – 331с.: ил.
3. Наталия Елманова, Алексей Федоров Введение в OLAP-технологии Microsoft – М.: Диалог-МИФИ, 2002. – 98с.: ил.
4. Alex Meadows, Adrián Sergio Pulvirenti, María Carina Roldán. Pentaho Data Integration Cookbook Second Edition / ACKT Publishing; December 2013, ISBN 9781783280674. 462 pages

Допоміжна

1. William D. Back, Nicholas Goodman, Julian Hyde. Mondrian in Action: Open source business analytic / Manning Publications Co.; September 2013, ISBN 9781617290985; 288 pages.

2. Ralph Kimball, Margy Ross. The Data Warehouse Toolkit: The Definitive Guide to Dimensional Modeling / John Wiley & Sons, Inc.: 3 edition; July 2013, ISBN 9781118530801; 600 pages.

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри.
2. <https://help.pentaho.com/Documentation/>
3. <https://www.mysql.com/>